

Benlięe İlişkin Bilginin Kaynakları

devam...

► Çevreden Farklılık

- Kim olduğumuza ilişkin önemli ipuçlarından biri de bizi benzer diğerlerinden ayıran özelliklerimizdir.
- Örneğin, ailesindeki tek erkek çocuk olan bir kişinin kendini tanıtırken bundan bahsetmesi tüm kardeşleri kız olan bir kızın bundan bahsetme olasılığında düşüktür.
- Ya da sporcu olan bir üniversite öğrencisinin başka üniversite öğrencileri ile birlikteyken kendisini onlardan ayıran sporculuğuna odaklanması daha olasıdır. Ancak ortamda üniversite öğrencileri ile beraber ebeveynler de varsa o zaman üniversite öğrencisi olması ön plana çıkacaktır.
- Bize benzer başkaları ile bir aradayken kendimiz hakkında kişisel kimliğimiz açısından düşünme eğilimindeyizdir. Ancak farklı gruplardan insanlar bir arada olduğunda kendimiz hakkında kategori üyeliğimiz ön plana çıkmaktadır (Turner, Oakes, Haslam ve McGarty, 1994)

► **Kendimizi Başkalarıyla Karşılaştırarak Değerlendirme**

- Benliğimize ilişkin bilgi elde ederken kendimizi başka insanlarla ya da kendimizin geçmiş durumlarıyla da karşılaştırırız.
- Bazı açılardan kendimizi değerlendireceğimiz bilgi açık bir şekilde ulaşılabilir olmayabilir. Örneğin, ne kadar iyi dans ettiğimiz konusunda nesnel bir ölçüm aracı yoktur ya da bir uzmana ulaşmamız olası olmayabilir. Bu tür bir durumda kendimizi diğer insanlarla karşılaştırarak dans etmenin bizim güçlü bir yönümüz olup olmadığını anlamaya çalışabiliriz.
- Kendimizi başkalarıyla karşılaştırdığımız bu sürece *toplumsal karşılaştırma* adı verilmektedir.
- Kendimizle ilgili çıkarımlar yaparken sıklıkla kendimizin geçmişteki durumlarına da başvururuz. Anılarımız herhangi bir konuda ilerleme kaydedip etmediğimizi ya da daha kötü hale gelip gelmediğimizi bize söyleyebilir. Ancak böylesi karşılaştırmalar sıklıkla yanıltıcıdır çünkü insanlar geçmişi ya da şimdiyi düşünürken yanlılık gösterme eğilimindedir.

► **Toplumsal Kimlik**

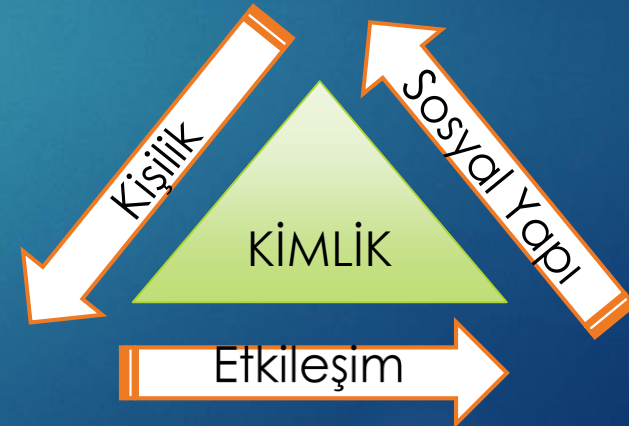
- Bir kişinin toplumsal kimliği o kişinin benliğinin önemli bir parçasıdır.
- Bir ya da birden fazla gruba aidiyeti ve o gruba ya da gruplara verilen değeri yansıtır.
- Çocukluk çağından itibaren kişinin içinde yaşadığı farklı sosyal gruplar kişinin bu toplumsallaşma sürecinin bir parçası olurlar.
- İçine doğduğumuz aile, akranlar, dini, etnik, siyasi gruplar, vs. belirli özelliklere değeri vermemizi ve yaş ilerledikçe bu özelliklere değeri veren sosyal grupları tercih etmemizi sağlar.
- Benlik ve toplumsal kimlik karşılıklı olarak birbirini besler ve şekillendirir.

- Etnik kimlik araştırmalarca sıklıkla ele alınan bir toplumsal kimlik biçimidir. İnsanların belirli bir etnik gruba duyduğu aidiyet ile ilgili benlik bilgisini yansıtır.
- Özellikle azınlık gruplardan bireyler için böyle bir kimlik oluşturmak zorlayıcı olabilmektedir. Bu gruplardan bireyler için ait oldukları azınlık grubun kültürü ile içinde yaşadıkları toplumun ana kültürünü birbiriyle bağdaştırmak güçlük yaratabilmektedir.
- İnsanlar hem ait oldukları etnik kültür hem de içinde yaşadıkları ana kültür ile farklı düzeylerde özdeşleşebilirler. Bu durum farklı kimlik yönelimleri ortaya çıkar:
 - ❖ İki kültürlü (Bütünleşmiş) Kimlik
 - ❖ Özümşenmiş (Asimile olmuş) Kimlik
 - ❖ Ayrılmış (Kopmuş) Kimlik
 - ❖ Kenarda (Marjinal) Kimlik

- Bu tür kimlik yönelimleri bireylerin kendi etnik grupları ve daha büyük toplumla temas derecelerini gösterdiği için araştırmacılarca faydalı görülmektedir.
- Etnik kimlik ya da daha genel olarak toplumsal kimliğin bir yönü de insanların kendisini belirli bir grubun üyesi olarak algılamasını ve bu grubun özelliklerine uygun davranmayı gerektiren *benlik kalıpyargısını* ortaya çıkarmasıdır.
- Bu durumda insanlar kendilerini özdeşleştirdikleri grubun sadece olumlu yönlerini değil olumsuz özelliklerini de sahiplenebilirler.
- Ancak kimlik tehdidi olduğu zaman ya da grubun olumsuz yönleri çarpıcı hale geldiğinde insanlar toplumsal kimliklerinin olumlu yönleriyle özdeşleme eğilimindedirler.

Kültür ve Benlik

- ▶ İnsanları bir araya getiren kültürel dünya görüşü ve davranışsal pratiklere uyum sağlamak (Shweder ve ark., 1998)
- ▶ **Kültürel dünya görüşü:** Günlük eylemlerin içinde nesilden nesile aktarılan bilgi kümeleri
- ▶ Kişilik ve Sosyal Yapı Bakış Açısı Modeli (Personality and Social Structure Perspective Model) (Cote, 1997)
- ▶ Bireylerin maddi, akademik, insani, sosyal, dilsel ve kültürel kaynaklara erişimi ne kadar kolay olursa başarılı bir kimlik oluşumu o kadar kolay olur.

Bireycilik - Toplulukçuluk

- ▶ **Benlik kurgusu:** Kendi iç dünyamıza ilişkin bir anlayış sağlayan duygu ve düşüncelerimize yönelik farkındalık.
 - Farklı kültürlerde farklı şekilde algılanmaktadır.
- ▶ Bali'de bireyin kendisi değil, toplumda üstlendiği rol önemlidir (Geertz, 1975). İnsanların kendi isimleri değil, kimin oğlu oldukları önemlidir. Bu durum ilişkisel bir benlik anlayışına işaret eder.
- ▶ Batı Afrika'da «sosyal benlik» anlayışı hakimdir (Nsamenang, 1992).
- ▶ Çin'de benlik anlayışı yin-yang düşüncesi ile örtüşmekte ve iki kişilikli benlik ortaya çıkmaktadır (Sun, 1991).
- ▶ Afrika ve Okyanusya'da yapılan çalışmalar benliğin doğaya ve doğaüstü şeylere de bağlanabileceğini göstermektedir.

► Triandis'e göre (1995);

Bireyci Kùltürler	Toplulukçu Kùltürler
Kişisel amaçları teşvik eder	İç grup amaçlarına öncelik verir
Sosyal davranışın belirleyicisi tutumlardır	Normlar sosyal davranış üzerinde daha fazla etkilidir
Kişisel olarak avantajlı sosyal ilişkileri sürdürmeyi teşvik eder	Bir ilişki iç grubun yararınaysa kişisel maliyeti yüksek olsa dahi sürdürülür
Çok sayıda rol tanımı olan ancak görece az sayıda norma sahip heterojen toplumlar bireyciliği teşvik eder	Az sayıda rol tanımı olan ancak buna karşın pek çok norma sahip homojen toplumlar toplulukçuluğu teşvik eder
Yüksek sosyal sınıf, göç, sosyal hareketlilik ve kitle iletişim araçlarına maruz kalmak bireyciliği destekleyen etkenlerdir	

► Triandis'e göre (1996),

Bireycilik ve toplulukçuluk bir kültürel belirtinin iki farklı ucunu oluşturmaktadır.

Birinin diğerine baskınlığı ölçüsünde çeşitlilik bulunmaktadır.

Ancak bir kültürün içindeki çoğu birey genellikle aynı görüşü paylaşmaktadır.

► Diğer taraftan,

Bireycilik ve toplulukçuluk, her ne kadar kültürel düzeyde tek bir boyut olarak tanımlanmış olsa da (Hofstede, 1980; Triandis ve Suh, 2002)

Kişisel düzeyde analizlerin yapıldığı çalışmalar bu iki kavramın birbirinden bağımsız boyutlar olduklarını belirtmektedir (Rhee, Uleman ve Lee, 1996; Realo, Koido, Ceulemans ve Allik, 2002).

► Triandis (1995) –

Bağımsız ve karşılıklı bağımlı benlik kurguları, bireycilik ve toplulukçuluk kültürel belirtileri ile hemen hemen aynı şeylerdir.

► Kağıtçıbaşı (2010) –

Bireycilik-toplulukçuluk ayrımı ideolojiktir.

Bu boyutlarla ilişkilendirilen değerler (eşitlikçi, demokratik X geleneksel, tutucu) sosyal norm özelliği taşımaktadır.

Bu değerler ile psikolojik düzeydeki ilişkisellik-ayrıklık boyutu arasında zorunlu bir ilişki yoktur.

► Ayrıışmış Benlik Kurgusu Kuramı (Markus ve Kitayama, 1991)

Bağımsız Benlik Kurgusu	Karşılıklı Bağımlı Benlik Kurgusu
Bireyci değerler	Toplulukçu değerler
Bireyin eşsizliğini vurgular	Birey ve diğerleri arasındaki doğal bağlantıyı vurgular
Benlik, kendi düşünceleri, duyguları ve eylemleri olan özerk bir varlıktır	Benlik, bireyin içine dahil olduğu sosyal ilişkilerin ayrılmaz bir parçasıdır.
Diğer insanlar çoğunlukla bir sosyal karşılaştırma noktası olarak önemlidir.	Diğerleri ile olan ilişkiler bireyin benlik tanımının merkezini oluşturmaktadır. Benlik sosyal ilişkilerde uyumu sağlayan bir yetenektir.